

UVOD V OTVORITVENO KONFERENCO VZPOSTAVITVE EVROPSKEGA KOORDINATNEGA SISTEMA V SLOVENIJI, 15. MAJ 2007

Božena Lipej

Spoštovane kolegice in kolegi, cenjena kolega iz norveške državne geodetske uprave, spoštovani udeleženci konference!

Z velikim zadovoljstvom in ponosom, v imenu Geodetske uprave Republike Slovenije, odpiram konferenco in projekt vzpostavitve evropskega koordinatnega sistema v Sloveniji. Geodetska uprava je že v preteklosti, v partnerstvu z raziskovalnimi in izvajalskimi organizacijami, uspešno izvedla številne projekte s področij kartografije, topografije in nepremičnin. Slovenijo je pretvorila v računalniško obliko z digitalnimi ortofotonačrti, s topografskimi načrti in kartami ter s katastrskimi načrti. Trenutno geodetska uprava med večjimi projekti izvaja inventarizacijo nepremičnin s popisom na terenu in pripravlja podlage za izvedbo množičnega vrednotenja nepremičnin. Z današnjo uradno otvoritvijo k velikim in ključnim projektom, pomembnim za prostorski in posredno tudi gospodarski razvoj naše države, dodaja še enega.

Vsakodnevno spremljamo novice o povezovanju Slovenije v okviru Evropske unije in o vedno večji integraciji države v enotnem evropskem gospodarskem prostoru. Za vse, ki se ukvarjamo z različnimi dejavnostmi v prostoru, je pomembno, kako se med sabo povezujemo – tako na lokalni, regionalni, državni kot tudi na vsedržavni ravni. Prostor je skupna evropska dimenzija, ki jo v fizičnem smislu sestavlja množica soodvisnih lokacij v prostoru. Odlika geodetov je, da znamo znanstveno in praktično določati položaje na zemeljski obli in s tem omogočati večnamensko uporabnost podatkov, vezanih na prostor.

Vse geodetske, nepremičninske in druge, na prostor vezane evidence izhajajo iz enotne lokacije v prostoru, ki jo določa koordinatni sistem. Tudi za koordinatne sisteme smo zadolženi geodeti, saj znamo vzpostaviti povezavo med matematično definiranimi sistemi in fizično površino Zemlje. Uradno veljavni koordinatni sistem v Sloveniji ima oznako D48 in temelji na astrogeodetski mreži Slovenije s poreklom v avstroogrski monarhiji ter na nivelmanski mreži visoke natančnosti. Za astrogeodetsko mrežo je ugotovljeno, da ima napačen položaj za okoli par sto metrov, je nepravilno orientirana in prisotne so lokalne deformacije merila. Tudi nivelmanska mreža ne ustreza več sodobnim zahtevam, saj ni absolutno orientirana, pomembne, geopotencialne kote pa so bile izračunane na podlagi nezanesljivih gravimetričnih opazovanj.

Zahteve po vse natančnejših in zanesljivejših podatkih o položaju v prostoru ter povečana uporaba novih tehnologij zahtevajo korenito prenovo državnega koordinatnega sistema. Tudi pravkar

objavljena evropska direktiva Inspire, ki ureja prostorsko podatkovno infrastrukturo za podatke o prostoru in o okolju, temelji na enotnih koordinatnih referenčnih sistemih. Evropske strokovne smernice priporočajo uporabo Evropskega prostorskega referenčnega sistema, ki se sestoji iz položajnega in višinskega referenčnega sistema, s kraticami ETRS89 in EVRS2000. Večina evropskih držav je že sprejela evropski prostorski referenčni sistem za državnega in zagotovila javno dostopne transformacijske parametre za preračun med obema sistemoma. Tudi Slovenija se je zaradi uspešnega vključevanja v evropske kampanjske meritve po letu 1994 priključila državam, ki omogočajo sodobne meritve z GPS-tehnologijo na podlagi novega, enotnega evropskega koordinatnega sistema. Geodetska uprava Republike Slovenije od leta 2006, v sodelovanju z Geodetskim inštitutom Slovenije, zagotavlja delovanje državnega omrežja permanentnih GPS-postaj SIGNAL, ki omogoča natančne meritve s satelitsko tehnologijo po celotni državi. Zagotovila je zakonsko podlago, da se bodo po 1. januarju 2008 vse meritve v zemljiškem katastru izvajale v koordinatnem sistemu ETRS89.

Prehod iz obstoječega državnega koordinatnega sistema v nov, evropski koordinatni sistem je izjemno obsežen, dolgotrajen in zahteven projekt. Izvajal se bo v dveh poglavitnih fazah: najprej prehod na horizontalni koordinatni sistem in nato še na višinskega. Posledice prehoda se bodo odražale pri vzpostavitvi, vodenju in vzdrževanju vseh geolociranih podatkov, tako na geodetskem kot tudi na drugih področjih. Vse na prostor vezane zbirke podatkov bo treba v prihajajočih letih transformirati v evropski koordinatni sistem. Transformacije se bodo, glede na naravo podatkov, zagotavljale postopoma – in glede na kompleksnost po različnih metodah. Geodetska uprava bo nudila pomoč, sodelovanje in izobraževanje upravljalcem zbirk podatkov, da bodo lažje izvedli potrebne transformacije. Tudi današnja konferenca je poleg pregleda opravljenega in načrtovanega na geodetski upravi namenjena osveščanju uporabnikov, da se bo v prihajajočih letih slovenski državni koordinatni sistem poenotil, izboljšal in premaknil za okoli 485 m proti severu in okoli 370 m proti zahodu.

V obsežnem nizu aktivnosti, ki jih mora prioriteto izvesti in zagotoviti geodetska uprava, je nabor nalog, ki jih bo izvajala v okviru projekta, sofinanciranega s sredstvi norveške donacije. Izkoristila bi priložnost in se generalnemu direktorju norveške državne geodetske uprave, kolegu in prijatelju Knutu Flahtnu, in sodelavcem zahvalila za sodelovanje, ki smo ga vzpostavili že v pripravi na prijavo projekta, in nam zaželela uspešno sodelovanje tudi v času izvajanja projekta.

Slovenija bo z danes uradno začetim triletnim projektom za vzpostavitev evropskega prostorskega referenčnega sistema v Sloveniji začela zagotavljati kakovostne podlage za prostorsko opredeljevanje podatkov in s tem ujela korak z večino evropskih držav na poti k bolj integriranim, interoperabilnim, hitrejšim in bolj aktualnim storitvam za uporabnike.

dr. Božena Lipej, univ. dipl. inž. geod.

Geodetska uprava Republike Slovenije, Zemljemerska ulica 12, SI-1000 Ljubljana

E-pošta: bozena.lipej@gov.si